

Frågor till nydisputerade inom idrott för publikation i SVEBI:s tidskrift Idrottsforskaren 2021

Namn: Karin Bertills

Avhandlingstitel: Different is Cool! Student self-efficacy and participation in school-based Physical Education

Ämne: Handikappvetenskap

Lärosäte: Jönköping University

Opponent: Marte Bentzen, docent, Norges idrottshögskola

Datum för disputation: 22 november, 2019

Vad handlar avhandlingen om?

Avhandlingen handlar om högstadieelevers upplevda delaktighet och självtillit i förhållande till vardagsfungerande och idrottslärares arbetssätt.

Vad består ditt empiriska material av och hur har du samlat in det?

Det är en studie över tid där 450 högstadieelever själva har fått skatta sin självtillit, generellt hur de klarar skolarbetet och specifikt i idrott och hälsa, sin vilja att delta i idrott och hälsa och sitt fysiska och socio-kognitiva vardagsfungerande. Elevernas svar jämfördes mellan tre olika grupper: elever med funktionsnedsättning, samt elever med höga respektive låga betyg i idrott och hälsa i åk 6.

Elevenkäten besvarades i åk 7 och åk 9. Elevernas lärare i idrott och hälsa fick besvara frågor om sin förmåga att undervisa i förhållande till kursplanen när eleverna gick i åk 7. Elevers aktivitet och engagemang och lärares undervisningssätt i förhållande till kursplanen observerades när eleverna gick i åk 8.

Vad är avhandlingens huvudsakliga resultat?

Ett bra klassrumsklimat är viktigt för alla elever, men vi såg i åk 7 att det är särskilt viktigt för elever med funktionsnedsättning. Elevernas upplevelser av kompetens och delaktighet hänger ihop med klassrumsklimatet och över tid inverkade faktiskt klassrumsklimatet på slutbetyget för elever med funktionsnedsättning. Den här elevgruppen får en tuff start i högstadiet, de har lägre tillit till sin förmåga och är mindre benägna att vilja delta i idrott och hälsa jämfört med sina typiskt fungerande klasskamrater. Men precis som hos klasskamraterna så ökar upplevelsen av kompetens under högstadietiden och under lektionerna är elever med funktionsnedsättning precis lika engagerade som klasskompisarna. Engagemanget i idrott och hälsa är relativt högt hos samtliga elever.

Ett annat resultat är att elevernas sociala förmåga förbättras under högstadietiden. Den sociala förmågan har generellt sett stor betydelse för skolarbetet. Starkast samband mellan social förmåga och kompetens att klara skolarbetet såg vi hos elever med låga betyg. Den här elevgruppen verkar kunna kompensera en lägre förmåga att klara skolarbetet generellt, genom

att de upplever sig som kompetenta i idrott och hälsa. Under lektioner i idrott och hälsa tränas, förutom fysisk förmåga också sociala förmågor som att kommunicera, uppföra sig, umgås med andra och lösa problem och resultaten tyder på att skolan behöver avsätta resurser inte bara för teoretisk kunskapsinlärnning utan även för att främja ett bra klassrumsklimat och för att stödja elevers delaktighet och sociala utveckling.

När vi observerade lektioner i idrott och hälsa såg vi att elever är mer aktiva och engagerade om de har lärare som tydligare undervisar enligt kursplanen. De här lärarna instruerade mer, undervisade oftare i helgrupp, och eleverna var oftare nära läraren. Lektionerna hade större variation, var mer komplexa och lektionerna var mer fokuserade. Vad gäller elever med funktionsnedsättning så befann de sig oftare fysiskt nära läraren och tenderade att vara mer ensamma och mindre sociala under lektionerna jämfört med sina typiskt fungerande klasskamrater.

Vad är avhandlingens viktigaste bidrag?

Att elever med funktionsnedsättning har fått göra sina röster hörda genom att skatta sina upplevelser av undervisningen i idrott och hälsa.

På vilket sätt kommer dina forskningsresultat komma till nytta för andra?

Resultaten visar på likheter och skillnader mellan olika elevgrupper under högstadietiden. Lärare i idrott och hälsa kan främja elevernas självtillit och engagemang genom att systematiskt arbeta med kvalitetsutveckling i enlighet med kursplanen. Viktiga kvalitetsaspekter för elevgrupperna med funktionsnedsättning och de med låga betyg är till exempel att fundera över var jag som lärare placerar mig i rummet och om lektionens aktiviteter ska genomföras i helgrupp eller i smågrupper. Elevernas upplevelser av sitt vardagsfungerande tyder på att upplevelsen av att få och kunna vara med i idrott och hälsa är så betydelsefull att skolledningen bör överväga hur resurser ska fördelas för att bäst stödja delaktighet för elever med funktionsnedsättning.

Tror du att dina resultat kommer att påverka praktiken (ex. skolidrotten, lärarutbildningen i idrott och hälsa, idrottsföreningar)?

Avhandlingen är en hyllning till lärare i idrott och hälsa som systematiskt jobbar i enlighet med kursplanen och dess syfte. Undervisningen behöver anpassas till de som gynnas mest av undervisningen i ämnet idrott och hälsa, dvs. elever med funktionsnedsättning, samt elever med låga betyg i idrott och hälsa. Anpassningar som görs för dessa elever, brukar visa sig fungera för samtliga elever. Ett utvecklingsområde är anpassade betygskriterier, ett arbete som berör yrkesverksamma lärare i idrott och hälsa, skolledning och lärarutbildning.

Vad är du själv mest förvånad över, när det gäller dina forskningsresultat?

Att elever med funktionsnedsättning i åk 7 skattar lägre självtillit och vilja att delta i idrottsundervisningen om de har lärare som till högre grad undervisar enligt kursplanen! En annan sak som kanske inte är så förvånande, men som kräver medvetenhet i skolan är upplevelsen av fysiska begränsningar hos elever med funktionsnedsättning. Från att i åk7 knappt ha någon betydelse alls för deras skattningar av självtillit och vilja att delta i idrott och hälsa är den negativa utvecklingen under högstadietiden uppseendeväckande.

Vad är du mest stolt över i ditt arbete?

Att gruppen elever med funktionsnedsättning får göra sin röst hörd. Det finns förhållandevis lite forskning där denna elevgrupp studeras särskilt. Eftersom denna elevgrupp är särskilt sårbar, innebär etiska dilemman och överväganden att studierna ofta består av kvalitativa

intervjuer med få deltagare i låg- och mellanstadieåldern. När de ingår i större studier försvinner ofta deras upplevelser av vardagen i mängden, och enkäter är oftast inte anpassade så att frågorna kan förstås och besvaras korrekt. Denna studie är nydanande, elevers upplevelser studeras kvantitativt på gruppnivå och har fokus på elever med funktionsnedsättning under högstadietiden. Dessutom är det i idrott och hälsa främst fysisk kapacitet och motoriska färdigheter som har undersökts. Mig veterligen finns det få studier som har undersökt psyko-sociala aspekter som kompetens, delaktighet och fungerande i idrott och hälsa, särskilt inte i kombination. Ett nytt sätt att observera lektioner i idrott och hälsa har gjort att nya kunskaperna framkommit om kvalitet i idrottsundervisningen.

Vad gör du nu när du har skrivit färdigt din avhandling?

Idrottslärare är ett fantastiskt yrke som jag trivs med och jag kommer att fortsätta. Jag undervisar också i handikappvetenskap och i rollen som lärarutbildare planerar jag nya kurser på temat *Different is cool!* Som forskare ingår jag i ett projekt om psykisk hälsa och delaktighet hos barn och ungdomar med funktionshinder.